

ЗАКОН ЗА БИРОТО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат надлежностите на Бирото за развој на образованието (во натамошниот текст: Бирото), како и други прашања од значење за развојот и унапредувањето на воспитанието и образованието.

Член 2

Бирото е орган на државната управа во состав на Министерството за образование и наука со својство на правно лице и врши стручни работи од значење за развојот и унапредувањето на воспитанието и образованието во Република Македонија.

Член 3

Своите надлежности утврдени со овој и друг закон, Бирото ги извршува врз основа на начелата на законитост, стручност, одговорност, ефикасност и транспарентност.

Вршењето на работите од својата надлежност, Бирото го заснова врз научни и стручни методи во воспитанието и образованието и врз основа на стратешкиот приод во нивното спроведување.

Член 4

Внатрешната организација на Бирото се утврдува согласно неговите надлежности, врз основа на закон, прописи и други акти кои се однесуваат на организациони облици и согласно развиеноста на мрежата на училиштата и јазикот на кој се изведува наставата.

Седиштето на Бирото е во Скопје.

II. НАДЛЕЖНОСТИ НА БИРОТО

Член 5

Бирото е надлежно за следење, истражување, унапредување и развој на воспитно - образовната дејност во областа на предучилишното, основното, гимназиското, средното стручно и специјалистичкото образование, образованието на децата со посебни образовни потреби, образованието на возрасните, ученичките домови, како и за образованието на децата на граѓаните на Република Македонија во странство за учење на мајчиниот јазик и култура.

Член 6

Во извршувањето на надлежностите утврдени со овој закон Бирото:

1. му предлага на министерот за образование и наука концепти за развој на воспитно-образовниот систем и му предлага наставни планови и програми за предучилишното, основното, средното и специјалистичкото образование, образование на учениците со посебни образовни потреби и за образованието на возрасните;

2. организира и спроведува активности за професионалниот развој на воспитно-образовните и раководните кадри;

3. врши и организира истражувања во областа на образованието;

4. врши советодавна стручна работа за подобрување на квалитетот во воспитно-образовните установи;

5. изработува образовни стандарди, стандарди на постигањата на учениците и спроведува активности за вреднување на постигањата на учениците;

6. изработува концепција за учебник, програма за издавање на учебници и методологија за стручно вреднување на ракописи на учебник и за вреднување на квалитет на учебник;

7. врши издавачка дејност поврзана со развојот на воспитно - образовната дејност;

8. воспоставува и развива информативно-документациски систем во областа на образованието што е во негова надлежност.

Член 7

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 1 на овој закон Бирото ги врши следните работите:

- изготвува анализи и врз основа на истите ги утврдува потребите за развој на воспитно-образовниот систем, како и потребите за развој на наставните планови и програми;
- организира стручни дискусии за потребите за изработка на наставните планови и програми;
- изготвува и му предлага на министерот за образование и наука наставни планови;
- покренува иницијатива за изработка на наставни програми;
- планира на долгорочна основа преиспитување на постоечките наставни планови и програми;
- прави периодично преиспитување на усогласеноста на наставните програми и целите на образованието, согласно стратешките документи и законите;
- изготвува годишни планови за потребите за изменување и дополнување на постојните наставни програми, односно за изработка на нови наставни програми;
- ги спроведува јавните набавки за обезбедување на услуги во изготвување на нови наставни програми, односно осовременување на постојните наставни програми, согласно закон;
- го следи извршувањето на услугите на избраните понудувачи на услуги, во однос на квалитетот и извршувањето на услугите според утврдените рокови;
- доставува информации за изработените наставни планови и програми до Државниот просветен инспекторат и до воспитно-образовните установи;

- врши промоција и дава дидактички насоки за примената на наставните планови и програми; и
- ја следи примената на наставните планови и програми во рамките на своите надлежности;

Член 8

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 2 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- изработува анализи и врз основа на истите ги утврдува потребите за професионалниот развој на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- организира тематски дискусии во врска со професионалниот развој на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- изработува долгорочен план за потребите за обука на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- изработува долгорочен и годишен план на активности за обука на на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- врши обединување на плановите и побарувачката на активности за обука на на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- ги спроведува постапките за акредитација за обезбедување на услуги во врска со спроведување на програми за обука на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- склучува договор со акредитираните установи, институции и други правни лица за спроведување на обуките на воспитно-образовниот и раководниот кадар;
- го следи извршувањето на услугите на акредитираните установи, институции и други правни лица, во однос на квалитетот и извршувањето на услугите според утврдените рокови;
- прибира информации од воспитно-образовниот и раководниот кадар во врска со програмите за обука;

- обезбедува квалитет преку евалуацијата на програмите за обука на кадрите во воспитно-образовните установи во соработка со Државниот просветен инспекторат;
- дава информации за констатираниите согледувања од професионалниот развој на воспитно-образовниот и раководниот кадар до училиштата и други установи.

Член 9

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 3 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- врши проучувања и развојни и акциски истражувања поврзани со развојот на унапредувањето на воспитно-образовната работа;
- организира стручни и научни дискусии за истражување на актуелни проблеми и теми во образованието кај нас и во другите земји;
- изготвува долгорочни планови за фундаментални истражувања во соработка со високообразовните установи во Република Македонија и меѓународните институции;
- изработува годишни планови за развојни истражувања;
- изработува стратегии за развој на образованието и воспитанието;
- иницира доставување предлози за истражувања во образованието од страна на високообразовните и научните установи и училиштата;
- ја организира и координира работата на стручните тимови кои работат на развојни истражувања;
- ги спроведува јавните набавки за обезбедување на услуги поврзани со фундаментални истражувања во образованието;
- ја следи реализацијата на истражувањата и ги информира училиштата и другите установи;
- во соработка со високообразовните и научните установи врши евалуација на релевантноста на истражувањата во образованието; и
- ја поттикнува примената на резултатите од истражувањата во областа на образованието.

Член 10

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 4 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- дава советодавна стручна помош на училиштето за концепциските и системските промени во воспитно-образовниот систем;
- дава стручни совети за самоевалуација на училиштето и изработка на развојните планови;
- ги координира активностите, заедно со раководниот тим на училиштето, за изработка и спроведување на акционите планови за мерките кои треба да се преземат по извршената интегрална евалуација;
- предлага стандарди за менторскиот систем на воспитно-образовниот кадар ;
- дава редовна стручна помош на училиштата за подготовка и спроведувањето на училишните проекти во согласност со развојните планови;
- врши редовна советодавна стручна работа за наставниците и воспитувачите, во врска со наставата по општообразовните предмети и наставни подрачја, како и за следење, проверување и оценување на учениците;
- дава насоки на училиштата за користењето на професионалните ресурси на државно и меѓународно ниво;
- врши инструктивна менторска работа и дава интервентна помош за воспитно-образовниот кадар;
- поттикнува и организира активности за размена на знаења и професионално искуство меѓу училиштата;
- соработува со органите на општината и на Градот Скопје за нивни потреби при предлагање на наставни планови и програми;
- соработува со училиштата, со органите на општините и на Градот Скопје за подобрување на квалитетот на наставата.

Член 11

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 5 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- организира стручни семинари, советувања и слично, на теми кои се однесуваат на образовни стандарди на постигањата на учениците;
- соработува со стручните тимови за дефинирање на образовни стандарди за постигањата на учениците;
- изготвува образовни стандарди за постигањата на учениците по наставни предмети и подрачја во образованието и воспитанието;
- дава стручна помош на училиштата за примена на образовните стандарди за оценување на постигањата на учениците;
- развива современи дидактички начини и постапки за следење, проверување и оценување на постигањата на учениците;
- учествува во организирањето и спроведувањето на државната матура и другите екстерни испити;
- врши вонредни екстерни оценувања на постигањата на учениците;
- изработува анализи за постигањата на учениците во совладувањето на наставата, како и за резултатите од спроведувањето на испитите на крајот на четиригодишното образование;
- организира обука на наставниците за начините и техниките за следење, проверување и оценување на учениците;
- врши истражувања за оценувањето на учениците во образованието; и
- дава информации до училиштата, установите и други институции за констатативните вреднувања на постигањата на учениците.

Член 12

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 6 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- изготвува концепција за учебници за основното и средното образование и методологија за вреднување на ракописи и квалитет на учебници;
- предлага програма за издавање учебници за предучилишното, основното и средното воспитание и образование;
- предлага програми за издавање на учебници за експериментална наставна програма;
- перманентно го следи квалитетот на учебниците, детските списанија и дополнителната литература од областа на воспитанието и образованието;
- дава стручно мислење за усогласеноста на ракописите за учебници со концепцијата за учебник и со наставните планови и програми и за стручна литература, списанија и публикации кои имаат придонес во развојот на воспитанието и образованието.

Член 13

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 7 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- издавање на наставните планови и програми за предучилишното, основното, средното, специјалистичкото образование, образование на децата со посебни образовни потреби и за основното образование на возрасните и нивно објавување на официјалната Интернет страница на Министерството;
- издавање на прирачници и друга прирачна литература за воспитувачите, наставниците и стручните соработници и нивно објавување на официјалната Интернет страница на Министерството;
- предлагање на обрасци за педагошка евиденција и документација;
- издавање на педагошка документација и евиденција за основното образование, како и главна книга и дневник на паралелката за средно образование;

- ги спроведува јавните набавки за печатење на педагошката документација и евиденција од алинеја 4 на овој член, и истите ги доставува бесплатно до училиштата;
- го следи извршувањето на услугите на избраните понудувачи на услуги, во однос на квалитетот и извршувањето на услугите според утврдените рокови;
- издавање списание за теоретски и практични прашања во областа на воспитанието и образованието;
- издавање промотивен материјал за актуелностите во воспитанието и образованието и нивно објавување на официјалната Интернет страница на Министерството;
- издавање на каталог на акредитирани програми за обука на воспитно-образовните кадри и негово објавување на официјалната Интернет страница на Министерството;
- издавање на каталози на знаења и нивно објавување на официјалната Интернет страница на Министерството;
- издавање на каталог на одобрени учебници и негово објавување на официјалната Интернет страница на Министерството.

Член 14

Во извршувањето на надлежностите од член 6 точка 8 на овој закон Бирото ги врши следните работи:

- воспоставување информациски систем и база на податоци за предучилишното, основното, средното, специјалистичкото образование, образованието за ученици со посебни образовни потреби и образованието на возрасните;
- прибирање, средување и обработување информации и податоци од областа на предучилишното, основното, средното, специјалистичкото воспитание, образованието за ученици со посебни образовни потреби и за основното образование на возрасните;
- прибирање, средување и чување педагошка документација од значење за образованието во Република Македонија (наставни планови, програми, учебници, монографии и др.);

- обработување податоци од истражувања, завршни, матурски, приемни и други испити за своите потреби или за потребите на Министерството за образование и наука;

- набавување стручна литература и списанија од земјата и од странство за своите потреби.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА НА БИРОТО

Член 15

Организационата поставеност на Бирото се уредува со актот за организација на Министерството за образование и наука.

Називот на работните места, задачите и делокругот на работата и бројот на извршителите во Бирото се уредуваат со актот за систематизација на работните места.

Член 16

За извршување на работите од надлежност на Бирото надвор од седиштето, а особено за вршење на советодавна стручна работа и инструктивно-менторска работа на воспитно-образовниот и раководниот кадар од член 10 на овој закон се образуваат организациони облици кои се утврдуваат со актот за организација на Министерството за образование и наука.

Член 17

Работите од член 6 од надлежност на Бирото ги извршуваат стручни државни службеници кои покрај општите услови за вработување утврдени со Законот за државните службеници ги исполнуваат и следниве посебни услови:

- имаат најмалку петгодишно искуство во воспитно-образовната работа;
- имаат објавено стручни, односно научни трудови кои се од значење за унапредување на образованието и воспитанието;
- вршат истражувања и владеат со методологијата на научно-истражувачката работа во областа на воспитанието и образованието;

- имаат учествувано на научни и стручни собири за образованието со свои трудови; и
- се служат со еден светски јазик.

Член 18

За вршење на работата од својата надлежност Бирото непосредно соработува со Државниот просветен инспекторат, високообразовни и научни установи, органите на општината, односно Градот Скопје, училиштата, меѓународни институции за образованието, како и со други установи и здруженија на граѓани.

Бирото соработува со Државниот просветен инспекторат за промоција на квалитет во образованието особено за следните области: организација и реализација на наставата, условите и културата во воспитно-образовните установи, менаџмент, професионален развој на воспитно-образовните и раководните кадри, комуникации и односи со јавноста, соработка со родителите и средината.

По прашањата за стручното усовршување на стручните државни службеници, Бирото особено соработува со високообразовните и научните установи.

IV. ФИНАНСИРАЊЕ НА ДЕЈНОСТА НА БИРОТО

Член 19

Средствата за финансирање на Бирото се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Бирото може да остварува сопствени приходи, приходи од донации и од други извори утврдени со овој закон.

Бирото може да учествува во финансирање на истражувања од областа на образованието кои ги спроведуваат други институции.

V. РАКОВОДЕЊЕ И СТРУЧНИ ОРГАНИ НА БИРОТО

Член 20

Со Бирото раководи директор.

Директорот може да има заменик.

Директорот и заменикот на директорот на Бирото на предлог од министерот за образование и наука ги именува и разрешува Владата на Република Македонија со мандат од четири години.

Член 21

За директор и заменик на директорот на Бирото може да биде именувано лице кое има најмалку пет години искуство во воспитно-образовната работа и кое ги исполнува другите услови за стручен државен службеник од член 17 на овој закон.

Заменикот го заменува директорот во случај на отсутност или спреченост со сите негови овластувања и одговорности во раководењето.

Член 22

Директорот на Бирото е одговорен за својата работа и за работата на Бирото пред Владата на Република Македонија и министерот за образование и наука.

Директорот на Бирото донесува годишна програма за работа на Бирото и го организира нејзиното спроведување.

Директорот за својата работа и за работата на Бирото поднесува годишен извештај до министерот за образование и наука, а по потреба, и до Владата на Република Македонија.

Член 23

За вршење на стручните работи од надлежност на Бирото, директорот може да формира стручни тимови со учество на надворешни стручни и научни експерти.

Составот и бројот на членовите на стручните тимови ги утврдува со решение директорот на Бирото.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 24

Постојните стручни државни службеници на Бирото кои не ги исполнуваат посебните услови од член 17 на овој закон, се должни во рок од две години од денот на влегување во сила на овој закон да ги исполнат посебните услови, во спротивно им престанува работниот однос.

Одредбите од став 1 на овој член не се однесуваат на стручните државни службеници ако на денот на влегување во сила на овој закон имаат уште пет години до остварување на правото на старосна пензија.

Член 25

Постојните државни службеници на Бирото кои не ги вршат работите од член 6 на овој закон продолжуваат да ги вршат работите на работните места на кои се затекнати на денот на влегувањето во сила на овој закон согласно Законот за државните службеници.

Член 26

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2007 година.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

I. ОЦЕНКИ НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ЦЕЛТА ШТО ЌЕ СЕ ПОСТИГНЕ СО ИСТИОТ

Со укинувањето на Законот за организирање на дејноста за унапредување на образованието и воспитувањето во 1991 година, според кој работеа поранешните заводи, надлежностите на Бирото за развој и унапредување на воспитанието и образованието не се целосно дефинирани. Одделни аспекти се уредени со правилниците за организација и систематизација на работите во Министерството за образование и наука, додека во Законот за организацијата и работата на органите на државната управа не се прецизно регулирани надлежностите и одговорноста на Бирото за развој на образованието.

Досегашното искуство со кое се потврдува значајната улога на Бирото во развојот и унапредувањето на воспитанието и образованието ја наметнува потребата од донесување на посебен закон за Бирото за развој на образованието. Во таа смисла, со Предлогот на законот се уредени не само надлежностите, туку се допрецизира и одговорноста на Бирото особено за изработката на наставните планови и програми кои ги донесува

министерот за образование и наука, стручното и педагошкото усовршување на воспитно-образовниот кадар и во областа на развојните и акциските истражувања, што ќе се постигнува низ организирана тимска работа со соработници од високообразовните установи и истакнати наставници од предучилишните установи, основните и средните училишта. Предлогот на законот посебен акцент дава и на развивањето на советодавната стручна работа и на инструктивно-менторската помош на училишните тимови за развојните планови и на воспитно-образовниот кадар во градинките и училиштата.

Во Предлогот на законот се содржани одредби за надлежностите и одговорноста на Бирото, низ соработка со стручни тимови од високообразовните установи и училиштата, да работи на дефинирањето на стандарди за вреднување на постигањата во образованието и воспитанието и за напредувањето на учениците, како и на нивна примена во практиката. Од тоа произлегува потреба да се остварува соработка со училиштата, Државниот просветен инспекторат, органите на општините и Градот Скопје, со цел да се подобрува квалитетот на наставата и тоа преку редовна обука на наставниците за планирањето во наставата и успешна реализација на наставната работа и за начините и техниките на следење, проверување и оценување на учениците. На тој начин Бирото ќе дава значаен придонес за подобрување на квалитетот на предуниверзитетското образование во Република Македонија.

Во функција на подобрувањето на квалитетот во образованието со Предлогот на законот се прецизирани надлежностите и одговорноста на Бирото за изработка на концепција и програми за издавање учебници, методологија за вреднување на учебниците и за следење и оценка на учебниците кои се во употреба во основните и во средните училишта. Бирото предлага образци за педагошка документација и евиденција за основното и средното образование и издава педагошка документација и евиденција за основното образование и главни книги и дневници на паралелката за средното образование што ги доставува бесплатно до училиштата.

Со Предлогот на законот се создаваат законски предуслови за градење на информативно-документациски систем во Бирото за образованието за кое има надлежности, вклучувајќи и подготвување и издавање на дидактички материјали, наставни планови и програми за воспитно-образовната работа во предучилишните установи, основните и средните училишта.

Наведените цели за развојот и унапредувањето на образованието потврдуваат дека овој Предлог на закон е објективен, актуелен и дека може со сигурност да придонесе за обезбедување на законски предуслови за квалитетно организирање и вршење на стручната и педагошката работа на Бирото за унапредување и развој на предучилишното, основното, гимназиското, средното стручно и специјалистичкото образование и воспитание, како и за образованието на возрасните. Имајќи го предвид фактот дека квалитетот на образованието е еден од битните услови за економскиот, социјалниот и демократскиот развој на Република Македонија има потреба да се обезбедат законски предуслови за вршење на стручната и педагошката работа за следење, унапредување и развој на образованието, а со тоа и за регулирање на надлежностите и одговорноста на Бирото за развој на образованието.

II. ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

За спроведување на овој закон не се потребни дополнителни финансиски средства од буџетот на Република Македонија, но за да се применат одредбите за издавање на педагошка документација и евиденција за основното образование и главните книги и дневникот на паралелката за средното образование и истите да се достават бесплатно до училиштата, треба да се обезбедат средства од буџетот на Министерството за образование и наука и за оваа намена да се префрлат на сметката на Бирото за развој на образованието.